



DOMAČI PRIJATELJ

V PRAGI, 1. MARCA 1906.

Ta časopis izdaje Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII. in ga pošilja svojim odjemalcem **popolnoma zastonj**. Na „Domačega Prijatelja“ se ne more naročiti, tudi do inozemstva ne.

VSEBINA: R. MAISTER: Zmaga. JANKO HACIN: Pohod. IVAN PRIJATELJ: Josip Stritar. V. F. JELENC: Slika. KRISTINA: Greh. ZOFKA KVEDER-JELOVŠKOVA: Vladoša dela komedije. VASOVANOV: Petičarjev študent. VIDA: Jaz in on. Z. K.: Zlata Praga. — Uganke. — Priloga: Naročilni list.

Izraz najsrčnejše zahvale

naj blagovolijo sprejeti sledeči cenjeni odjemalci, ki so nam s Svojim priporočilom Vydrove žitne kave (od 15. februarja do 15. marca), pridobili novih naročnikov:

- | | |
|---|--|
| Jožef Aichwalder, kmetovalec, Vovdovnica. | Filip Gantar, čevljar, mojster, Novavas. |
| Al. Ankon, žel. čuvaj, Laverca. | Fr. Globočnik, trg. zastop., Št. Rupert. |
| J. Bartol, posestnik, Travnik. | Dragotin Gorišek, učitelj, Zatičina. |
| Matevž Barle, posest. in trgov. Luže. | Joh. Hanžekovič, tesar, Legen. |
| Mimi Bižal, c. kr. poštarica, Staritrg. | K. Hüttner, župnik, Rožek. |
| Ana Božič, kuharica, Bilčoves. | Jos. Ilešič, župnik, Sv. Bolfank. |
| Jak. Braučce, cerkovnik, Gor. Polskava. | Ant. Ivanc, Ljubljana. |
| Matevž Briezign, cerkov., Vovbre. | Robert Ivanuš, posest., Zdole. |
| Flor. Čehovin, veleposestnik, Branica. | Robert Jamschek, mizar, Kotlje. |
| Jož. Čirič, organ. in posest., Kapele. | Blaž Jelen, posestnik, Novacerkev. |
| Franc. Debelak, posest., Malilog. | Marij. Jenko, kuharica, Zg. Bernik. |
| Ivan Dolinar, organist, Lučine. | Ivan Jenko, posestnik, Javornik. |
| Ivan Dolničar, zid. polir, Podutik. | Roz. Jerina, Radovljica. |
| Jos. Dvořak, vrtnar, Vurberk. | Janez Jeraj, posestnik, Vodice. |
| Jos. Erbežnik, tov. strojevodja, Reberca. | M. Jesenko, urar, Preloge. |
| Kat. Ergasto, posestnica, Sora. | Fran. Jordan, nadučitelj, Ihan. |
| Ant. Fallesch, posest. Rače. | Jos. Kobal, šolovodja, Prem. |
| Jož. Gale, posest., Ravnobrd. | Jož. Kocjanc, krojač, Kamne. |
| | Schella Kočevar, Gorica. |
| | Matevž Kočevar, c. kr. fin. respic., Cerkno. |
| | Franc. Koffer, drvar, Malošče. |
| | Jož. Kokol, mljnar, Stattenberg. |

In zapela so kopita po trdem tlaku, naznanjajoč mlademu jutru, da prihaja vanje mlada moč

In veselo so zapeli ščinkovci v parku in veselo je zarezgetal konj in pripognile so akacije svoje veje in vsule na jezdeca svoje duhteče cvetje.

Gospod major je ustavil konja, obstal ob strani in se ozrl.

Za njim sta jezdila majorjev pobočnik, mlad nadporočnik in praporov trobec, stareji narednik; ali njuna konja sta bila pokojna in njuna ježa ponižna in mirna.

Zavila sta konja na stran in obstala i ona v dostojni oddaljenosti za gospodom majorjem.

Pa zopet so vesela kopita pozdravila mlado jutro in prihajal je majhen mož, krepke postave, sama kita in mišica, trdna kakor jeklo. Tudi njegov konj je bil majhen, pa okrogel in silen, pa isker kakor srna — vrag celega polka.

Hej, to sta Vam bila stotnik Maulbarsch in njegov Sinaj, dve zvezdi in prvi znamenitosti enajstega polka.

Veselo je zarezgetal Sinaj, pozdravljajoč majorjevega belca, stotnik je komandiral jutranji pozdrav gospodu majorju in ga pozdravil i sam, konjič je pa stopical pod njim vesel in ponosen, kakor da nese carja.

In ozračje so pretresli težki in trdi koraki kakor grom, med vrati se je pa pojavil štiristop za štiristopom, vsi ravni kakor odmerjeni, sami mladi, krepki ljudje, sama moč, risanice na rami pa nože ob boku.

Moč je bila v njihovih silnih udih, moč v njihovem orožju, silna in neupogljiva, ogenj v njihovih očeh, veselje na licih, sovraštvo in gnjev v prsih . . .

Blagor tistemu, ki ga ščitijo ti krepki udje, gorje onemu, proti kateremu se obrne sila tega orožja! . . .

Ogenj je bil v njihovih očeh, ogenj razkošne mladosti, na njihovih licih veselje do življenja in ljubezni, veselje ljudij, ki so utekli zaduhlemu zidovju in krepko korakajo v mlado jutro, da poizkusijo svojo mlado moč.

Sovraštvo in gnjev sta razjedala njihova srca, brezmejno in tiho sovraštvo do zatiralcev, onemogel, strasten gnjev priklenjenih psov, zaklenjenih levov. Ej, ej, gorje zatiralcem oni dan, ko raztrga ta sila svoje verige in razbije kletke! . . .

Stotnik Maulbarsch, zvezda celega polka, je obstal nekoliko, ostro je premeril moštvo s svojim risjim pogledom, da so se v trenutku napele kite celi stotniji in namignil je kadetu Mesarju, da bi rad govoril ž njim.

Strahu in blaženosti so vstrepetale kadetove ponižne hlačice na še bolj ponižnem njegovem telescu, kajti mož je bil ponosen, da bo mogel govoriti zopet enkrat pred celim praporom s svojim gospodom stotnikom, ki je bil zvezda celega polka, najstarejšega avstrijskega pešpolka, ki ga je ustanovil sam gospod cesarjev generalissimus Waldštejn. Bal se je pa tudi, da se bo pogovor

tikal njegove osebe in v tem slučaju bi zadonelo na ušesa mladega kadeta lahko kaj prav neljubega.

„Pazite,“ je rekel strogo gospod stotnik in hlačice so vstrepetale še ponižneje. „Strogo pazite,“ je nadaljeval stotnik, „da bodo pošteno korakali po mestu, govedo leno!“

„Govedo leno,“ je izgovoril gospod stotnik tako dvoumno, da kadet ni mogel vedeti prav, ali velja ta, po njegovem skromnem mnenju, vsekakor nesalonski poklon njemu samemu, ali celi stotnji. Pa stotnik mu ni dal niti časa premišljati o tem in brezobzirno je nadaljeval: „Ako bi si kdo predrznil in se oziral ali celo govoril, prosim, da mi ga brez usmiljenja naznanite! Zlasti na Poljanca mi pazite! Grdoba se je strašno polenil. He, Poljanec,“ rekoč se obrne proti imenovanemu, ki je sključen korakal v predzadnjem štiristopu; ko je začul svoje ime, se je stresel, kakor zaspanec, če ga poliješ z mrzlo vodo, nato se pa hitro zravnal, v strahu pa spustil puško, da mu je nerodno zdrknila na tla.

„To mi je pa že preveč,“ se razjezi stotnik. „Kaj takega se mi še ni zgodilo, kakor sem stotnik Maulbarsch in moj konj Sinaj. — Koraka kakor vol v mesnico, zraven pa še neroden kakor medved. Mislite, da imate vile v rokah? Da greste kidat gnoj? A? Jaz vam pokažem! Le počakajte! Še danes k raportu!“

In z glasno kletvico je zasadil Sinaju ostroge pod stegna, da se je ta bolesti zvil in bliskoma šinil naprej pred stotnijo, bliskajočo v svet sovraštvo in gnjev.

Pač se je menil malo stotnik Maulbarsch za ta gnjev in to sovraštvo — priklenjenih psov in zaklenjenih levov.

Mimogrede je namignil kadetu, ki je dobro vlekel na tanka ušesa, da bi mu ne ušla kaka besedica stotnikova, kajti stotnik Maulbarsch je bil zvezda najstarejšega avstrijskega prešpolka, ki ga je ustanovil sam cesarski generalissimus Waldštejn, vojvoda Friedlandski, ki je bil vojvoda vseh vojvod. In stotnik je znal povedati, kar je bila potreba in svojim primeram je vtisnil vselej pečat klasične dovršenosti. Zato so ga pa poslušali radi vsi častniki in podčastniki in z veseljem so zajemali iz njegovega bogatega vira, kadar so prilivali plemenitim rožicam svojih neplemenitih psovk.

Vendar kadetovim ostrim očem ni ušel migljaj in v hipu je bil pri stotniku, ki je dejal čisto mirno: „Kaj je s Poljancem? Ali ni bolan? Nekam bled je videti.“

„Bil je pri viziti, pa mu je rekel zdravnik, da je zdrav kakor riba v vodi. Prelen je in zato slabo prebavlja.“

„Haha! Mu že izženemo lenobo,“ se je zasmel stotnik in zamahnil kadetu, češ, da je pogovor s tem končan.

In kadet se je odstranil kaj spoštljivo in blaženosti mu je vriskalo srce in prevračalo vratolomne kozolce, kajti dvakrat je posijal nanj danes žar zvezde celega polka, ki je bil najstarejši pešpolk v monarhiji. In kadetu se je zdelo, da je ta zvezda celo solnce. Ideja o solncu celega polka se mu je zdela tako imenitna,

da je sklenil še isti hip, da jo prične razširjati na kvar zvezdi. Škoda, da naša stara kronika popolnoma molči o uspehih, ki jih je žel najmlajši kadet najstaršega polka s svojo največjo idejo, kar jih je rodila kdaj njegova glava, sloveča po piramidalni prebrisanosti!

Pač pa nam vojaška kronika natančno opisuje, ob kakih okolnostih se je rodila ona velika ideja o solncu.

Ulice so bile še precej prazne in mirne. Tu in tam si srečal gručo delavcev, odhajajočih v tovarno, potem težke tovarne vozove s težkimi pincgavskimi konji, stopajočimi trdo, da se je stresala ulica pod njihovimi težkimi kopiti. Sem in tam je pogledala skozi okno zmršena glava zaspane služke in njene zaspane oči so iskale med vojaki znanega obraza. In če so ga našle, so lica veselo zažarela in blažene jamice so se pokazale na njih. Pa takoj so zopet izginile, kajti noben nasmeh, noben jasen pogled ji ni odvrnil jutranjega pozdrava.

Bilo je lepo na ulici. Počasi se je vspenjala višje in višje; na levi strani so jo spremljale visoke hiše, z izložbami v pritličju, z velikimi vrati in še večjimi okni; na desni je stal visok zid in čezenj so se ozirale radovedne akacije in še radovednejši nagnoj in španski bezeg in vsi so sipali na ulico svoje bogato cvetje in se klanjali mladi moči, ki prihaja v mlado naravo.

In za tem zidom, tam je šumel, žvižgal in prepeval veseli park, raztezajoč se po strmi rebri. Kosi in ščinkavci so se skušali s škorci in drozdi, kdo bo prepeval in šumel pridneje.

In vojaki so se ozirali z ljubeznijo na to zidovje in misli so se jim dvignile tja čez in nastal je prijeten mrak, tih in zamišljenootožen in zaljubljeni pari so se izprehajali po belih cestah in mirte so jim sipale na pot nedolžni cvet. In nageljni in rezede so cvetele in opojen duh je napajal vse ozračje in bilo je lepo.

Sovraštvo je izginilo iz prsi in pozabili so na gnjev in obrazi so se zjasnili.

In zid se je okrenil na stran in park se je skrival zanj, pot se je pa ovila na desno; šla je še par korakov ob zidu potem pa po polju med njivami strmo navzgor. In mladeniči so začutili prost zrak, zadihali so prosteje in sem in tam je izpregovoril kdo glasno besedo.

Stotnik je stopil s konja, podal je brzde priskočivšemu vojaku in ostal zadaj za stotnijo, ki je stopala počasi in složno navzgor.

In prihajale so stare ženice in mlade deklice žnjimi, zdrave kakor makov cvet in veselo in poredno so se nasmihale vojakom in globoko so jim pogledovale v oči. In vsak tak pogled je bil kakor solnčni žarek, ki je padel na ubogo srce in to srce je glasno zavriskalo in si ohranilo ta pogled kot drag spomin in ga zaklenilo vase kakor drag zaklad. Te deklice s koški na ramah, polnimi zelenjave, s pisanimi, živobojnimi, kratkimi krili, idečimi nogavicami in nizkimi čizmi, ej, te deklice plavih las, rdečih lic

in živih, velikih očij so bile kakor cvetje, natrošeno mladeničem na njihovo težko, trnjevo pot.

In prsi so se širile vsem in srca so zaplula v razkošju in ljubavi.

In kaj bi ne!?

Veliko, jasno nebo je bilo nad njimi, veliko, zlato solnce je bliščalo nad iztočnim gričevjem in doli pod njimi v dolini je ležala njihova zlata Praga s srebreno se Vltavo, zavita v lahni megli, iz katere so se žarele zlate kupole z zlatimi križi, stoteri stolpi s stoterim zlatom.

In žarila se je tudi zlata kupola Albrehtove vojašnice in žaril se je na njej zlati, dvoglavi orel in skoro bi postalo nekterim tesno pri srcu. Pa kaj hoče ona v tem hipu. Tam doli je v dolini, oni so pa na vrhu in bili so veseli, da je ona v dolini, oni pa na vrhu.

„Halten!“ se je razlegalo povelje gospoda majorja in takoj na to je komandiral gospod stotnik Maulbarsch: „Tête, halt!“ Rekoč je zasedel konja.

In obstal je prvi štiristop, za njim drugi in tretji, četrti in peti . . . in predposlednji. In takrat je nekaj zašumelo tam zadaj, puška je zaropotala po tleh in nekaj je padlo.

„Kaj pa je že zopet? Samo nered in nered! Jaz vam dam vruga!“ je krel Maulbarsch in pognal konjiča tja med zadnje vrste.

Na tleh se je zvijal Poljanec in kri mu je lila iz ust in iz nosa.

To je bil važen trenotek za kadeta in stopil je nekoliko v stran, da bi videl lahko vsako kretnjo gospoga stotnika. Od tega hipa je bilo odvisno pol kadetovega življenja, kajti tako kakor gospod stotnik, tako se bo vedel on v takih težkih trenotkih.

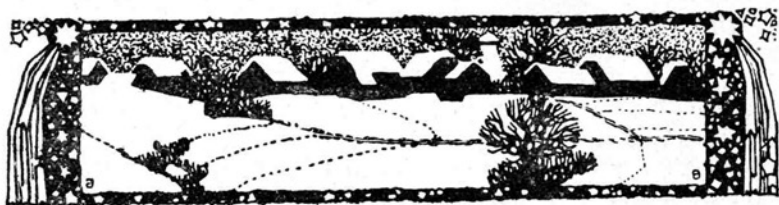
Stotnik je nekoliko pobledel za hip, potem pa rekel kratko: „Obleko ž njega in vode nanj!“ In že sta ga spravila dva tovariša na trato kraj pota, dva sta pa skočila po vode.

In že je ukazoval gospod major Fiedler: „Marschieren!“

„Dva moža ga peljita domov,“ je ukazal še gospod stotnik in že se je korakalo dalje . . .

Dva dni potem je umrl Poljanec v bolnišnici — za sušico. Dalje pravi naša kronika, da je bil polkovni zdravnik enajstega pešpolka odlikovan kmalu nato z zlatim križcem za zasluge, kajti je prišlo na ušesa i višjim osebam, da se zadnji čas število bolnikov pri njegovem polku vidno krči.





JOSIP STRITAR.

Nagovor, ki ga je imel dr. Ivan Prijatelj na slavnostni akademiji akad. društva „Slovenije“, prirejeni povodom 70. letnice Josipa Stritarja dne 8. febr. 1906 na Dunaju.

Slavna gospoda! Možu, ki je stal celih dvajset let na čelu slovenske literature, je posvečen današnji večer in bo posvečeno na Slovenskem letošnje leto. V njem praznuje svojo sedemdesetletnico. Z njim jo bodo praznovali rojaki v domovini, z njim jo praznujemo mi slovenska mladina v tujem mestu. Mladi možje, zbrani okrog akademičnega društva „Slovenije“ so se dobro zavedli svoje naloge, da so uprav oni poklicani otvoriti Stritarjevo leto, in sicer tukaj na Dunaju, kjer je dvajset let residirala slovenska literatura, ker je tukaj residiral Stritar. „Sloveniji“ je napisal Stritar njeno pesem „Slovenijansko“, a slovenski mladosti vsa svoja dela. Ko mu je domovina v sto in sto prvaških glasovih vejala obup v dušo, ga je obiskaval „sladak, dobrikav glas“:

O tebi govori mi, oj mladina!
da tebe ni okužil smrtni strup;
obupati ne sme še domovina.

Med Slovenijane je Stritar vedno rad prihajal, in tudi danes smo tako srečni, da ga imamo v svoji sredi. Njegova duševna podoba se nam je itak, že od mladih let vtisnila v spomin. Poznamo ga vsi in odkrivati ga ni treba nikomur. Ob današnjem slavlju nam samo jasneje, živeje in razločneje stopajo pred oči poteze njegove duševne fiziognomije, zahtevajoč se pretvoriti v besede.

Kakor plemenita, vzvišena prikazen s krotkim, otožnim pogledom stopa iz dobe naših očetov Stritar-pesnik pred nas. Za našo individualistično dobo ima nekaj pravljičnega na sebi. Nikakšne demonske globine individualnih duševnih praznikov ne žare v njih. Široka, neobsežna boleost se zrcali v njih kot odsev najglobljih vtiskov obdajajočega ga človeštva, odsev človeškega trpljenja:

Saj zadosti videl na sveti,
ko človeka videl sem trpeti.

Prišel si k pesniku, da ga najdeš sedečega pri ognjišču njegove duše, a nisi ga našel. Razdril je mali dom in izginil v svetu. Izginil? Ne! Pojdi po tej „solzni dolini“ — kakor rad imenuje Stritar zemljo — in kjerkoli slišiš jok, tam se oglasi. Iz vsakih objokanih, iz vsakih utešenih oči te gleda njegova Muza — usmiljenka, tolažnica. Na bojiščih se ne vzpenja njena postava, a v njih bližini se nahaja vedno kot lečiteljica, tešiteljica enega kakor drugega nasprotnika, ker je zaveznica človeka.

Ona gleda ljudi in narode in vidi jih v večnem boju. Ko gleda „sovrastvo, laž in strast povsod“, se ji izvije globok vzdih iz prsi:

Brat kakor zver tu brata goni,
ljubezni tu domovja ni;
oh! jokajo se milijoni,
da eden sam se veseli!

To globoko spoznanje dela iz druge opazovalke človeškega gibanja — Aškerčeve Muze Spartanko, Črnogorko, oboroženo s handžarom in pripravljeno, da poplača enako z enakim. Stritarjeva Muza je zmožna samo ljubezni. Zato beži s človeškega bojišča, iskat ljubezni in miru v prirodo. Tam hodi s tihim korakom po samotnih gajih, se razgovarja z lastavico drobnim tičkom, s trpinom konjem in vrabičem na cesti. — A skoro se ji odkrije tudi v prirodi ista slika kakor v človeštvu. Z bridkim razočaranjem se odvrča od nje. Zakaj tudi

V naravi ni pomoči srčni rani,
sovraštva vse je polno in prepira;
žival močnejša slabejšo zatira
in kakor more vsaka stvar se brani.

Z vzklikom:

Brez čuta je, brez srca je narava!

se poslavlja od šumnega sveta, odhaja v samoto, kjer se zaklepa v otroško sobico, v družino, opevajoč tiho familijarno srečo, kramljajoč z otroci, med katerimi naha a trajno uteho kot učiteljica, vzgojiteljica.

* * *

„In sodnik naj bo srce!“

Te besede Levstikove si je vzel Stritar za geslo vsega svojega delovanja. Odgovarjale so celi Stritarjevi naravi in bile so kakor ustvarjene za uspešno delo v njegovi dobi. Pod tem geslom je ustvaril Slovincem njih — literaturo. V resnici: Stritar je stvarnik slovenske literature, kakor je Prešeren stvarnik slovenske poezije. Zakaj on nam je ustvaril čitajoče občinstvo.

Da razumemo ta fakt, si moramo predočiti takratno dobo. Prešeren je bil umrl, odšel s poprišča, na katerem je bil položil temelj umetnosti neznatnemu narodiču. Izginil je bil skoro neopažen in nepogrešan. V burnih marčnih dneh probujeni narod se je zbiral ob primitivnih geslih, daleč oddaljenih od umetnosti in vsake finejše kulture. Najenostavnejši interesi so polnili narodovo dušo, ki je životarila s povesenimi očmi in prihuljeno glavo. Človeka z dvignjenim obrazom, pogledom, uprtim v večne višine ni trpela ta družba med seboj. Prešerna je bila pozabila, slavila je votlobnečega, sebi odgovarjajočega Koseskega. Takrat je nastopil Stritar s svojim umetniškokulturnim programom in svojim bodrim klicem: Sursum corda! Ta nastop je bil naravnost herojski čin, ker je bil upor poedinca proti celoti:

Oj bratje! to so bili bridki časi,
ko vse mi je dejalo: Ti si sam,
ti kličeš a nikdo se ne oglasi,

pravi naš slavljenec sam o tem svojem nastopu. Ogromnega truda in samozatajevanja je bilo treba, brezštevilnih klicev v puščavi, v napadih krotkega zavračanja, združenega s pojasnjevanjem ali bolje: s prošnjo za odpuščanje, kjer bi bil bič na mestu. Stritarjeva spravljliva narava se je tu sijajno izkazala. Z geslom: „Tout comprendre c'est tout pardonner“ (vse razumeti se pravi vse odpustiti) je krotila razburjene elemente kratkovidnega utilitarizma, zakrknjene zaostalosti in v domoljubno raševino zašite reakcionarnosti. Levstika, to krepko slovensko grčo je podoben nastop strl že koj pri začetku, Stritarjevo mehko, usmiljenja in navdušenja polno dušo je mogel samo stisniti in še to le začasno. Skoro se je zopet izvila in nastopila svojo zavestno pot.

Uspehi niso izostali. Umetnost je začela pridobivati tudi pri nas čimdalje več tal. Slovinci so se zavedli in začeli ceniti svojega Prešerna,

ki jim ga je Stritar leta 1866 odkril in jih potem leto za letom s pomočjo njegovih verzov učil umetniškega okusa. Leta 1870 je poskusil s strogo literarnim listom, kjer je priobčeval svoje znamenite „Literarne pogovore“. Ko prvi pokus ni našel zaželenega odmeva, je potrpežljivo počakal. Minilo je šest let, potem pa je zopet nastopil. Poslal je vnovič svoj „Dunajski Zvon“ med rojake. In sedaj je bilo število njegovih čitateljev toliko, da je mogel mesec za mesecem mirno zastavljati pero in podučevati, razjasnjevati, svetovati, skratka: kazati pota mladi literaturi.

Danes imamo Slovenci pisatelje, in imamo tudi že čitatelje. Enim kakor drugim je Stritar duševni oče. Vzburil ali izobrazil je vsakega ali posredno ali neposredno. In zato menim, da mu danes, ko praznujemo njegovo sedemdesetletnico, ne moremo napraviti z nobeno rečjo tolikega veselja, kakor če stopimo vsi: pisatelji in čitatelji kakor hvaležni otroci — on tako ljubi otroke! — pred njega in mu iskreno čestitamo: Na mnogo leta!



VITTOJ FEODOR JELENC:

SLIKA.

Skozi zastrte gardine so se kradli krvavordeči žarki zabajajočega sonca . . . v belih črtah se je tresel v lahni svetlobi prah . . . žarki so se usipali po sobi, ki jo je napolnjeval duh po raznih zdravilih . . .

V kotu sobe na postelji je ležal mož, star kakih petdeset let, upalih lic, da so mu se videle podočne kosti . . .

Ležal je mirno in zaprtih oči . . .

Le včasi, kadar se je po njegovem obrazu trenutno plazil trak svetlobe, odprl je oči, kakor da čuti toploto in svetlobo . . . potem je pa zopet zaprl oči . . .

Mirno in nepremično je ležal . . .

Tedaj pa so se na nasprotni strani nalahno odprla vrata in v sobo je stopila mlada ženska . . . Po prstih je šla do postelje in gledala bolnika. A poteze na njenem obrazu so bile tako trde, brez usmiljenja, brez sočutja . . .

Bolnik pa je odprl oči in s tresočim glasom prašal:

„Ali si ti, Fani!“

„Mislila sem, da spiš!“

A njen glas je bil mrzel in hladen . . . in bilo je kakor, da je bolnik čutil to hladnost, ker njegovo lice je hipno preletel stresaj, in njegove blede upale ustne so se nabrale v bolestno potezo . . .

Fani je nekaj časa gledala v starca, potem se je pa molče obrnila, da bi odšla . . .

Bolnik pa se je nemirno zganil in s prosečim glasom rekel: „Ostani Fani tu!“

Skoro nevoljno se je obrnila Fani in rekla:

„Kaj hočeš?“

„Sedi za malo časa tu sem k meni! Ne pusti me samega, tako hudo mi je!“

„Ali hočeš, da pošljem po zdravnika?“

Bolesten nasmehljaj je spreletel bolnikovo lice:

„Fani, za bolezen, ki me tišči je samo en zdravnik!

„A kdo?“

„Ti, Fani!“

„Jaz? Ne razumem te!“

„Da, da Fani! Vem, da se mi bliža konec, vem, da ne ozdravim več! Toda bojim se smrti samo zato, ker ne vem kaj bo s teboj!“

„Nikar ne skrbi! Toda nikar ne govori o tem!“

„Ne, pusti me, da govorim! Glej, Fani, tri leta so že minula, kar sva poročena! Ali se še spominjaš onega dne, ko sem zaprosil tvojo roko pri tvojem očetu, ti si bila zadovoljna . . . zasmejala si se! Jaz sem bil srečen! Mislil sem, da me ljubiš! In ko sva bila mož in žena, delal in mučil sem se samo zato, da bi poplačal ono ljubezen, ki sem mislil, da jo čutiš za mene! Vse, vse, svojo kri, svoje življenje bi dal, da bi izvabil na tvoj obraz samo en znak hvaležnosti . . . ljubezni!

„Zakaj govoriš to, Ivan!“

„Tako težko mi je danes v duši, kakor da je to zadnji dan mojega življenja; a prej nočem umreti, dokler ne govorim s teboj! Tolikokrat sem že to hotel, a vselej sem se bal, da te užalim s svojimi besedami! — Vidiš, Fani, tako neizrečeno sem te ljubil! A ti? Ti? Niti enega veselega nasmeha nisem videl na tvojih očeh, niti enega znaka ljubezni! Fani, zakaj vse to? Poglej, Fani, umirajoči mož leži pred tabo, ki te prosi, da mu odgovoriš, kar te praša!

Tiho reče Fani:

„Kaj hočeš od mene?“

Ivan se skuša dvigniti, a preslab je, vselej omahne nazaj, slednjic se mu vendar posreči, da se napol dvigne in s tresočim glasom reče:

„Fani, ali mi hočeš odgovoriti?“

„Govori.“

S slovesnim glasom reče stari soprog:

„Fani, ali me ljubiš?“

Ničesar ne odgovori Fani, molče zre za trepetajočimi žarki, ki se plazijo po sobi . . .

Še enkrat praša starec:

„Fani, ali me ljubiš?“

Fani se ugrizne v ustni in dê:

„Ne!“

Ko čuje Ivan te besede omahne nazaj . . . čez nekaj trenutkov pa zopet reče:

„Ti me nisi nikdar ljubila?“

„Nikdar!“

Ječe ponovi starec: „Nikdar!“

Molk je bil v sobi, dokler starec ni prašal:

„Tudi takrat ne, ko si veselo privolila, da se ponočiva!“

Nemirna je postala Fani, vstala je, šla parkrat gorindol po sobi, potem pa obstala ob postelji in odgovorila:

„Tudi takrat ne!“

„Fani, zakaj si potem privolila! Zakaj si s to lažjo uničila svoje mlado življenje, zakaj si s to lažjo zagrenila meni zadnje dneve življenja! Zakaj, Fani, zakaj? Igrala si se z mano in sama seboj! Predrzna igra s življenjem, Fani, je bil ta tvoj korak! Pazi, da se ne maščuje nad tabo! — Povej mi, Fani, zakaj si takrat privolila!“

Fani je pogledala v svojega soproga, ki je uprl isti trenotek vanjo svoje upadle, napol osteklenele oči . . . hotela mu je odgovoriti . . . toda beseda ji ni mogla iz grla . . . strah jo je postalo napolmrtvega človeka . . . naglo se je obrnila in odšla iz sobe . . .

Starec pa se je dvignil, kakor da bi hotel zanjo . . . toda preslab je bil . . . omahnil in obležal je na postelji . . .

Stemnilo se je medtem v sobi; tiho je bilo naokoli, le zdajinzdaj je prihajalo iz ceste ropotanje vozov . . . oddaljeno govorenje . . .

Starec pa je ležal nepremično na svoji postelji, le včasih se je nemirno zganil in zaslišal se je težak obupen vzdih.

Dušo so mu polnile besede, ki jih je ravnokar slišal iz ust svoje žene, ki jo je tako ljubil, da bi žrtvoval zanjo vse svoje življenje . . .

Ljubil je Fani, čeprav je bil že precej v letih, ko se je spoznal z njo, zaljubil se je v ono mlado dekle, ni se mogel premagati, dasiravno je skušal, da bi se otrešel takih misli, prosil je za njeno roko . . .

In ko je ona privolila v zakon, bil je najsrečnejši človek na svetu.

Mislil je, da ga ljubi Fani; saj kako bi drugače privolila v zakon s starcem . . .

Tri dolga leta je hrepenel po njenem nasmehu, tri dolga leta je čakal ljubezni, a zastonj . . . A danes na pragu smrti seznal je grozno vest . . . da je bilo vse njegovo koprnenje prazno in neumno!

Zaprl je svoje trudne oči . . .

Noč je plavala nad zemljo . . . tiho in mirno je bilo vse naokoli, le stari Ivan je razmišljal, kar se je ravnokar dogodilo, kar je slišal iz ust svoje žene . . .

V sosednji sobi je čul, kako so se odprla vrata, čul je lahen Fanin sklik . . .

Bilo je nekaj časa vse mirno, naenkrat so se odprla vrata v sobo, kjer je ležal Ivan, vstopila je s svetilko v roki Fani, po prstih šla do postelje, pogledala na soproga, polglasno zamrmrala: Spi! in odšla.

A Ivan ni spal!

Čul je dobro vse, čul njene tihe korake, tiščal je oči, ni hotel videti svoje žene . . . Tedaj pa je čul v bližnji sobi napolglasen govor, razložil je glas svoje žene, ki mu je odgovarjal moški glas. Poslušal je, a ni mogel spoznati, kdo da bi bil pri njegovi ženi.

Polastila se ga je grozna slutnja!

Fani sedi — v bližini umirajočega soproga s svojim ljubimcem!

Zapeklo ga je v duši, — torej tako daleč je prišla njegova soproga! Stresel se je pri ti grozni misli, ki pa ji ni hotel popolnoma vrjeti!

Prepričati se mora!

Stopiti hoče tja v sobo, da vidi, kdo je pri njegovi ženi . . .

Počasi je stopil iz postelje na tla . . . a tako slabe so mu bile noge, da se je moral prijeti za stol, da ni padel. Tresel se je po vsemu telesu!

Toda do nje mora!

Šel je tiho in polagoma naprej . . . vsaki korak se je ustavil . . . da bi si zbral novih moči . . . zadrževal je sapo in držal roko na prsih, da se nebi slišalo utripa srca, ki je tako glasno utripalo.

Prišel je do vrat, tu pa mu je popolnoma zmanjkalo moči, omahnil je, sedel na stol, ki je stal pri vratih in poslušal — —

V bližnji sobi je sedela na divanu Fani, a poleg nje mlad, lep in eleganten mož . . .

„Fani, kaj ti je, tako solzne in žalostne so tvoje oči! Povej, kaj se ti je dogodilo!“

Polglasno in s trepetajočim glasom je odgovorila Fani:

„Nič, nič! Toda tako čudno mi je v duši, potolaži me, dragi Milko!“

„Kako te naj tolažim duša, ko ne vem, kaj ti je?“

„Govorila sem danes z možem, povedala sem mu, ko me je prašal, ako ga ljubim, da ga nisem nikdar ljubila!“

„Fani, zakaj si potem storila to velikansko neumnost, da si se poročila z njim! Zakaj si zakopala svoje mlado življenje v živ grob!“

„Ko bi ti vedel, kako se kesam! Napol otrok sem bila takrat, oče in mati sta mi slikala lepo življenje pri Ivanu; toda danes vem, da sem s to lažjo uničila svojo mladost, svoje življenje! Tišči me ta greh . . .“

„Toda, Fani . . .“

„Ne, ne, nikar ne govori! Greh je to, velik greh! Svoje življenje sem privezala z eno lahkomišljno besedo, z nepremišljenim dejanjem na to polmrtvo telo . . . Na svoje rame sem vzela težko breme, ki ga naj nosim vse svoje življenje! Sama sem kriva svoji nesreči! In tako težko jo prenašam! Ti ne veš, kako trpim! Cele noči ne morem spati, premetujem se po postelji, kolnem oni nepremišljeni trenotek, kolnem sebe, ves svet!“

„Kako je soprogu, Fani?“

„O, ne spominjaj me nanj! Milko, Milko, kako te ljubim!“

Divje se ga je oklenila in ga strastno poljubovala . . . Dolgo sta sedela skupaj Fani in Milko — — —

Naenkrat se odpro vrata in v sobo stopi Ivan . . .

Fani in Milka prestrašeno poskočita . . . Ivan pa hoče k njima, a tedaj ga stisne nekaj v prsih, in zahrope: „Fani!“

Stemni se mu pred očmi — omahne in se zgrudi . . .

Milko skoči k njemu, da bi ga dvignil . . . toda mrzlo je bilo njegovo telo . . . Nekaj časa opazuje ta upali izsesani obraz, nato pa reče: „Mrtev!“

In mehanično je ponovila Fani: „Mrtev!“



KRISTINA:

GREH.

Iskale so s strahom se najine ustne,
oči le gorele so v ljubih očeh . . .
po kratkih trenutkih ljubezni težila
vest naju je, da sva zakrivila greh.

Kesava se ločena zdaj — pokoriva
za najin storjeni se greh . . .
kdaj s strahom iskale spet bodo se ustne,
kdaj bodo gorele oči spet v očeh!





ZOFKA KVEDER-JELOVŠKOVA:

VLADOŠA DELA KOMEDIJE.

Že vidim, Vladoša raste vsaki dan. Že prihaja v tista leta, ko otroci vsak hipec „kaj naredo“. Jezila bi se včasih, pa se spomnim na raztrgana krila, obtolčena kolena in slabo vest svoje lastne otročje dobe. In potolažena sem, zdi se mi vsekakor, da človeštvo napreduje. Da, včasih je dober spomin imenitna stvar!

Torej! Pri nas rabimo gazolinovo svetilko. Ta svetilka daje imenitno, svetlo luč, prav kakor plin, oči se ne utrudijo, četudi čitaš ali pišeš zvečer cele ure. Kadar se zamaši kakšna cev, pošlje se samo v trgovino, kjer je svetilka kupljena in tam to popravijo zastonj.

V pondeljek pravim torej naši Mački: „Slabo je svetilo včeraj zvečer, bodete morali odnesti mašinerijo v trgovino, da očistijo cev.“

„Oprostite, gospa, ali danes perem. Ne morem od doma. V pralnici imam namočeno perilo in lug je pripravljen.“

„Na, ta je lepa,“ pravim jaz. „Jaz imam tudi nujno delo in ne morem proč. A če to ne pošljem dopoldne tja, mi do večera ne popravijo.“

Vladoša je stala zraven, oblečena že in je čakala, kdaj ji dam krajcar za žemljo ob desetih. Hodi namreč v otroški vrtec, ki je tu blizu v naši ulici.

„Ti, mama,“ pravi, „daj mene pošlji.“

„Kako naj te pošljem?! Vaclavske namesti so daleč, saj ne znaš tja.“

„O,“ pravi, „znam. Vselej pokažem Mački pot. In tudi trgovino ji pokažem, ona si ničesar ne zapomni.“

„Samo jo pošljite, gospa, bo že našla,“ pravi Mačka. „Res je, ona pozna ulice bolj, kakor jaz.“

Dobro poslali smo jo. Na glavo smo ji dali belo čepico, za v šolo nosi rdečo. Naročala sem ji še, naj ne stoji povsod pred izložbnimi okni in naj ne prodaja zijal in potem je šla.

Čez pet četrt ure je prišla domov. Pohvalila sem jo, da je pridna, ker je prišla tako točno. Ali ona se je jezila. „Drugič, kadar me kam pošljete, mi dajte zimsko obutev in gamaše. Kar tako me pošljete brez gamaš in v starih čevljkkih. Mene je tako zeblo, da sem se jokala.“

„Nu, vidiš,“ pravim, „na take stvari lahko sama misliš, saj si že dosti velika zato. Če bi te v šolo poslali z gamašami, bi ti bilo vroče.“

„Mačka,“ je rekla dekli, ki je prišla v sobo, „drugič se mi naj dajo gamaše, kadar grem v mesto.“ Njen glas je bil zapovedovalen, da sem ji rekla: „Draga Vladoša, tako se ne govori. Kaj pa si? Koliko te pa je, da tako ukazuješ?! Še jaz prosim, pa bi ti ne, petpediš!“

Odšla je v kuhinjo.

Neobičajno pridna je bila tisti dan. Zvečer jo je Mačka umivala ali Vladoša je bila spodobna in tiha, kakor lipov bog. Drugače se vedno usaja: „Mačka, vse lase mi bodejte izpulili! Mačka, tako me drgnete, da mi bo še kri tekla! Oh, zakaj mi mažete oči z milom, da me bolijo celo noč!“ — Tako prigovarja. Zdaj ji je voda pretopla, zdaj premrzla. In večkrat se dogodi, da moram sama poseči vmes. Grem v kopalnico pa jo odrgnem do mile volje in meni potem že molči.

Ali kakor rečeno, takrat nič, kar glaska ni bilo iz nje.

Ko je zaspala, sem šla jaz v kuhinjo: „Kaj pa je naredila danes Vladoša, da je tako pridna?“ vprašam. Zakaj to že vem davno: Kadar je Vladoša nad normal pridna, takrat je vselej sumljivo.

„Jaz bi vam že povedala, gospa,“ pravi Mačka. „Ali ne smete ji povedati, da sem jaz rekla, ker mi drugače nič več ne pove.“

„Samo recite,“ pravim. „Bomo že tako naredili, da ne bo vedela nič.“

„Nu,“ začne pripovedovati Mačka. „Po obedu pride k meni v kuhinjo. Vsede se v svoj kot pa pravi: Mačka, ali veste da sem se jaz danes dopoldne pripeljala s tramvajom domov?“

„Kako to s tramvajom? Kdo ti je dal denar?“

„E,“ pravi, „stala sem na oglu pa sem se jokala, ker me je zeblo. Pa pride en gospod mimo in me vpraša: Holčičko, proč pláčeš? (Punčka, zakaj se jočeš?) — Zato, ker me zebe, mu odgovorim. — Čakaj, ti bom pa dal denar za tramvaj, pravi gospod, da mi denar in me vzdigne v tramvajski voz, ki je šel mimo. Tako sem se vozila.“

„Pa je to res, Vladoša?“ vpraša Mačka. Pozna našo Vladošo in že na glasu sliši, če se Vladoša laže ali ne. „Ali ti je res gospod dal za tramvaj? Zdi se mi, da imaš bel nos, sigurno malo lažež.“

„No, veš, Mačka,“ se izpoveduje Vladoša. „To ni bil gospod, ampak gospa. Tista iz trgovine me je spremila, pa nisem hotela.“ —

To mi je povedala Mačka. Čakaj no, si mislim, te bomo že vjeli!

„Nič ne recite, Vladoši,“ pravim. „Jutri dopoldne pojdem v mesto, pa se zastavim v trgovini in poizvem kako je vsa stvar.“

Res sem šla tja. Trgovec ima soprogo in mater pri sebi.

Če je mnogo opravila ste tudi oni dve v prodajalni. Tistikrat je bila navzoča poleg drugih trgovskih pomočnikov tudi mati trgovčeva, stara, priletna gospa.

„Saj poznam vašo Vladošo. Sama je prišla zadnjič in naročila je vse, da moramo izčistiti cevi, ker svetilka nič več ne gori. Potem se je začela jokati, da jo v noge zebe, naj jo dam malo k peči, da se ogreje. Posadila sem jo na pult blizo peči. In ker sem hotela obiskati znanko, ki stanuje tudi na Vinogradih, kakor vi, sem si mislila, da vzamem Vladošo seboj v tramvaj. — Se hočeš voziti Vladoša z menoj s tramvajom? jo vprašam. — O, rada, je rekla ona in tako smo šle. — Ali pri prvi stanici začne Vladoša: Zdaj pa pojdite gospa, zdaj znam že sama. Hvala lepa! — Z Bogom! — Seveda, jaz nisem hotela izstopiti. Pa ona me je silila na vsaki stanici vedno bolj, naj se vrnem domov. — Nazadnje pridemo k Narodnemu domu. — Tukaj pa jaz izstopim, gospa. Z Bogom! Hvala lepa! — To se razume, da sem šla ž njo ven. — Zakaj ste pa šli z menoj, zakaj se niste še vozili naprej? se je začela jeziti. Saj znam sama domov. V vinogradsko bolnišnico grem vsak dan po tateka. To je pol ure daleč! — Kje pa stanuješ? vprašam. — O, jaz že vem, kje stanujemo. Z Bogom! — In zopet se mi je priklanjala. — Jaz pa sem se bala in sem šla z njo. — Nekaj časa je šla, potem je zbežala naprej. Zelo je bežala in potem sem videla, kako se je skrila v eno vežo. — Še vedno sem šla za njo. Ali ko sem bila že blizu, izleti iz veže in se vstavi pred menoj; Zakaj pa hodite za menoj, gospa. Če znam pa sama domov! Da se bo mama jezila ne, če pridem z vami?! Ko vedno pravi, da se ne smem razgovarjati z ljudmi na ulici! Kar domov pojdite! Če ne pojdete vi, pa še jaz ne pojdem. Pa bom stala na ulici. — Zelo se je jezila in zato sem se vendar obrnila nazaj proti mestu. — Na zdar! je zavpila za menoj. To jste hodný! (To ste dobri!) in zbežala je po ulici gori.“

To mi je pripovedovala stara gospa. Videla sem, da Vladoša končno ni toliko kriva in da se ne smem jeziti na njo. Ali tem bolj sem bila ogorčena, ker mi je celo stvar zatajila. Tako nedolžno se dela, čakaj!

Molčala sem cel dan, zvečer pa pokličem Vladošo k sebi.

„Ti, Vladoša, ali mi nisi ti pozabila včeraj nekaj povedati?“

„O, nič, mama!“

„Dobro pomisli!“

„Res nič, čisto gotovo da nič!“

„Ti veš, da se jaz zelo jezim, če mi vse ne poveš.“

Njene oči so postale še bolj nedolžne. Naravnost impertinentno nedolžno me je gledala. V meni je začelo kuhati.

„Ne, veš, to je pa že preveč! Takoj povej!“

„O, mama!“ pravi Vladoša. „Veš, Mařka mi je dala včeraj svežo spalno srajco. In vsi gumbi so bili odtrgani, pomisli!“

To je bilo tudi že za me zadosti. Poslala sem jo v kot klečat in potem se je začela generalna spoved od kraja. — Rekla mi je, da se ne bo več vozila po tramvaju, da se ji „ne dopade“.

* * *

Zdaj je Vladoša že teden dni doma. Nikamor ne sme sama, niti k peku po žemlje. In celo v otroški vrtec ne sme, čeravno hodi tako rada tja. To je velika kazen za njo. „Hausarest“ ima takorekoč. Kadar kaj posebno velikega naredi, pa ne sme par dni nikamor sama, v vrtec ne sme, v trgovino hodi Mačka, — sploh vsi postopamo z Vladošo, kakor z enoletnim otrokom. Hudo ji je.

„Zakaj me pa nikamor ne pošlješ, mama?“ vprašuje.

„Oh, vidim, kako se fino izplača, kadar te kam pustim, vselej kaj narediš!“ tako ji pravim in ona otide poparjena k svojim igračam.

„Vladoša mora biti deset dni doma za kazen,“ tako je rekel zadnjič moj mož. „Mačka naj gre vsak dan eno uro ž njo na sprehod, sama pa se ne sme makniti nikamor!“

Velika sramota je to za Vladošo, zakaj ona si mnogo domišlja, kako je že samostalna in kako vse ve.

Ali pošteno je zaslužila to, zelo pošteno!

To je bilo tako: Moj mož je prišel popoldne nenavadno hitro iz bolnišnice. „V mesto hočem, imam nekaj opravka. Vladoša gre lahko z menoj,“ je dejal.

„Vladoša, oblačit!“ zakličem v kuhinjo. Mlela je Mački kavo. Vse namele Vladoša, kar je potrebno, kavo, poper — in sladkor stolče v možnarju in rižo prebere, grah ali fižol. Zelo ponosna je, da zna vse to. „Oblačit!“ pravim. „Pojdeš s tatekom v mesto.“

Mačka je šla v sobo po njeno obleko in po čevlje. Vse ji je lepo pripravila, oblačit pa se mora sama.

Čez nekaj časa pridem v kuhinjo in vidim: še zdaj ni obuta! In mi se toliko jezimo, ker se vedno tako počasi oblači!

„Draga moja, kdo te bo čakal?!“ sem rekla. „Tatek je že oblečen, ravno je odšel po stopnicah!“

Prestrašila se je jako in jaz sem se na tihem škodoželjno smejala. Odšla sem v sobo in naročam možu naj mi ne pozabi prinesiti črnila in peres, da je že vsa zaloga proč.

Potem pogledam v kuhinjo. „Kje je pa frac?“ vprašam.

„Je že proč,“ pravi Mačka. „Ravnokar je odbežala.“

„Pojdite za njo,“ naročam, „in recite ji naj počaka v parku. Gospod še ni oblečen.“

Letela je Mačka, kar se je dalo, ali Vladoše ni dobila.

„Nikjer jo ni bilo videti,“ je pripovedovala. „Jaz le ne vem, kako je izginila. Saj ni bilo pol minute kar je odšla! Kakor bi se bila prekopicnila doli.“ Mi stanujemo namreč v četrtem nadstropju. V vsakem nadstropju je balkon in Vladoša se redno ustavi na vsakem kadarkoli gre gori ali doli. Kolikrat je bilo že

kreganja zaradi te njene navadice! Nu, ali danes, ko bi se človek nič ne jezil, danes baš ni delala nobenih postaj!

„Nu,“ pravim, „izgubila se ne bo. Bo že prišla nazaj. Saj zna iti do Vaclavskega namēsti in do Ferdinandovke. To je tri četrt ure daleč. Dlje ne pojde, se bo prej vrnila.“

Moj mož je odšel v mesto, Mařka je v kuhinji štopala raztrgane nogavice, jaz pa sedim v sobi in nekaj pišem.

Čez eno dobro uro nekdo pozvoni. „Aha, frac je prišel!“ si mislim.

Ali Mařka prileti vsa bleda po me v sobo. „Gospa, en policaj je zunaj!“

„Kaj pa hoče?“

„Jaz nič ne vem.“

Korajžno grem ven. Visok policaj stoji v predsobi. „Kaj pa želite, prosim?“ vprašam.

„Ali nimate, gospa, eno punčko, Vladošo? Blond z modrimi očmi? Rujavo jopico ima in belo čepico?“

„Bo že naša,“ pravim. „Kaj pa je z njo?“

„Na policiji je.“

„Jemine!“ se vstrašim. „Kje pa?“ Mislila sem, zdaj bo rekel, da je kje v Holešovicah, na Smichovu ali na Hradčaneh.

„Na gornem novem mestu na komisarijatu,“ pravi.

„Tako?! Čemu so jo pa pobrali na ulici, prosim vas?! Ta komisarijat je v Štěpanski ulici zraven trgovca, kamor hodi naša mala redno po surovo maslo. Vsaj petdesetkrat že je bila tam in še nikoli se ni izgubila.“

„Ne vem, gospa, kako je to. Nam so sem na Vinograde telefonirali, da je tam. Da je tam ena punčka, ki se je izgubila. Od doktor Jelovškovic (praški dialekt).

„Nu, pravim, prosim vas, telefonirajte naj jo pošljejo domov.“

„Oh, gospa, če dovolite, pojdem jaz po njo. Meni se smili. Sirotica, gotovo joka in se boji,“ je rekla Mařka.

„Pojdite,“ pravim.

Tudi policaj se je bil že poslovil.

Mařka se lepo obleče. Svoj nedeljski klobuk vzame in svoje nedeljske rokavice. Prav fletno dekle je naša Mařka, tudi inteligentna in pridna. To je morda njena edina slaba lastnost, da se rada kinča. In ker vem, da popolnih ljudij na svetu ni, ji to njeno slabost prav rada privoščim in nikoli ne godrnjam, kadar si zopet omisli kakšno regimentno bluzo, eleganten pas ali kaj podobnega.

Tako je šla naša Mařka v nedeljski paradi na novomestno policijo.

Pride gori, — ogromna dvorana, vse polno vrat okoli.

„Prišla sem po ono punčko od doktor Jelovškovih,“ pravi.

„O, vi ste gospodična Mařka?“ jo vpraša uradnik in se namuzne. „Mařka je tady!“ (Mařka je tu!) zakriči skozi ena vrata.

In zdaj se vsuje regiment policajev od vseh strani.

„Kakšnih štirideset jih je bilo,“ je pripovedovala Mařka.

„Mi vas že vsi poznamo, gospodična,“ pravijo in jo ogledujejo. „Vaša Vladoša nam je vse povedala. Rekla je, da jej dajete vedno toliko jesti in veliko žlico ji dajete na mesto male. Peti znate in tri pravlјice.“

„In zelo se jezite, če se vam frizura ne posreči,“ se smeja uradnik.

„In lepša ste, kakor vaša sestra. Celo lepša, kakor Anička iz prvega nadstropja v vaši hiši,“ pravi neki policaj.

„In najrajša jeste buhte!“ vzklikne drugi.

„In knedlike tudi s svinjetino in kislim zeljem!“

Vsi ponavljajo: „Da, knedlike tudi s kislim zeljem in svinjetino!“

Mački je že strašno vroče. A tu se zopet oglasi oni uradnik, ki se tako smeja, da ima vse solzne oči: „In raztrgane nogavice nosite, je rekla Vladoša!“

Ogromen smeh, Mačka bi se najraje udrla v zemljo.

Tu pride Vladoša skozi ena vrata. Že oblečena je in vsa rdeča. Neki uradnik jo vodi.

Nedolžno pogleda Vladoša Mačko, sladko se nasmehne: „Oh, ne veš, kako je bilo lepo! Ta gospod mi je kazal kako se telegrafira. Pritiska se na kljukico in telegraf dela vedno: tik tak, tik tak.“

„Čakaj boš že videla doma. Mama se jako jezi,“ odgovarja Mačka jezno.

„O,“ pravi Vladoša. „Vsi gospodje policaji so mi obljubili, da te bodo kar zaprli, če boš mami kaj rekla.“

„Da, gospodična, kar zaprli vas bomo,“ pravijo policaji in se smejajo.

Vsa srečna odmašira Mačka z Vladošo skozi vrata. „Mama že vse ve,“ pravi na stopnicah maščevalno. „Privoščim ti, klepetulja! Jaz sem mislila, kdosisgavedi kako se jokaš na policiji a ti me raznašaš, da nosim raztrgane nogavice!“

— — — — —

Za to ne sme Vladoša deset dni nikamor. Mačka ji zelo privošči. Vprašali smo Vladošo kako je prišla na policijski komisariat. „Po ulici sem šla, pa jokala sem, ko ni bilo tateka. Pa pride en policaj in pravi: Zakaj se pa jokaš? Zato, ker ne morem najti tateka, pravim. Kar z menoj pojdi, pri nas je tatek, je rekel policaj, pa sem šla ž njim,“ tako nam je pripovedovala.



VASOVANOV:

PETIČARJEV ŠTUDENT.



a počitnice jo je mahal Petičarjev študent. Bil je to dolg, suh mladenič. Po bradi so mu poganjale dolge kocine. V soboto je bilo . . . večerilo se je že, ko je zagledal tam daleč na plani svojo rojstno vas. Ni posebno hitel, kakor drugekrati, spomini so ga ustavljali, ki so se počasi vlekli čez osem dolgih let sem. Osem let je študiral že . . . pa vendar mature še nima. Do šeste šole je bil prilezl po nemilosti svojih razrednikov. V šesti šoli koncem leta so mu pa zopet podaljšali brezskrbno študentovsko sezono za eno leto. Da, ravno danes ob osmih zjutraj so mu povedali vse to . . . Razrednik mu je povedal nekaj prav očetovsko — toplega: „Veste, Petičar, svetujem Vam — in sploh cela učiteljska konferenca, da — —“

Petičarjev Mate ni bil popolnoma nepripravljen zakaj pograbil je spričevalo — butnil skozi vrata in švrknil po stopnicah v prvo nadstropje v ravnateljstvo pisarno. Zahteval je odpustnice. Pol ure pozneje se je oglasil na frančiškanski porti. Z gvardijanom sta si imela veliko povedati, govorila sta dobro uro. Dolge spovedi ni delal Mate, pač pa je prašal za svet starega gvardijana in prosil za sprejem v samostan. Bil je sprejet — pa nekam daleč v samostan. Vesel je bil Petičarjev, ko je odhajal iz samostana, ko je mečkal v žepu kos papirja, na katerem je bil napisan naslov dotičnega samostana in vse potrebno.

Gospodinji je bil razodel svojo skrivnost prav na samem in tihem v kuhinji, pa jo je prosil ne praviti okoli. Gospodinja je bila vsa srečna in kimala: „Seveda — Bogvari!“

Ob štirih popoldne jo je udaril domov na Gorenjsko — pa že takrat so vedele vse ženice v celi ulici, Petičarjev gre v „klojster“. Pobožna ženica iz tretjega nadstropja je prišla k njemu, da se poslovijo, ker potem ga ne bo več videla. Nazadnje ga je pa prav ponižno prosila — skoraj boječe: „Mate, spomnite se me kaj, ko boste mašo brali.“ In ko je že po stopnicah letel, je klicala za njim: „Spomnite se kaj tiste stare Urše iz tretjega „štuka“.

Mate se je smejal in jezil nad naivnostjo stare Urše — pa polagoma sta se mu smeh in jeza spremenila v zamišljenost. Mislil je kar čezincez — čez celih osem let. Tako brez skrbi se je živelo — pa še bi rad tako — ali letos je osmo leto poteklo in na gimnaziji je samo osem razredov. Lani ga je oče prijel: „Letos je zadnje leto, letos končaš —“

Mate je prikimal in zagotovil, da gre potem v — lemenat. Oče je bil zadovoljen in mu omenil, če prav gre še par repov

letošnje leto, naj bo! da bo le šel v lemenat. V nočeh je pa tam za vasjo obljuboval sosedomi Marjanici, ki se je štela, da je njegova, da ne bo šel v lemenat, če zdela ali pa ne zdela „mature“, da stariše le „farba“.

Danes je poteklo osmo leto kako se bo zmuzal. — — Očetu bo povedal, da ne mara v lemenat, raje v klošter. Marjanico bo pa letos „farbal“. Pa bo šlo. En teden bo doma, potem pa adio mondo v „klošter“. Tako je bil prav trdno sklenil po poti in skoraj nato je prišel v vas. Zašel je med hiše, že je ugledal svoj dom, zunaj na klopi pa svoje ljudi. Krepko je stopal, njegove stopinje so zdramile ljudi na klopi, da so se ozrli po prišlecu.

„Pa ni naš?“ so se oglasili.

„Bo, bo,“ je omenil oče.

„Saj si ti, Mate!“

Mate se je ustavil ob hiši in začel podajati desnico v pozdrav od prvega do zadnjega. Med srednjimi je bila tudi sosedova Marjanica, ki je pa Mate ni bil spoznal na prvi hip. Ustrašil se je je.

„Suh — si pa, suh,“ je začela mati.

„Veste, mati, učenje — —“

„No, kako je pa šlo — — saj si delal tisto težko skušnjo!“

„Oče, prav dobro — —“

„Kam si se pa namenil? Si še tistih mislij?“

„Seveda — sem še.“

„Torej greš v lemenat — —“

„V lemenat, Mate, v lemenat — in jaz bom prišla potem k tebi k spovedi — pa samo če — —“, se je zasmejela Hanca, ki jo je Mate podomači imenoval „nagajivka“.

„Veš, Hanca, s tem se pa ni norčevali, oh ti — — lahko-mišljenka ti,“ jo je okarala mati Petičarca in pogledala Mateju v oči.

Mate je tiho dejal: „Me ne veseli v lemenat, bolj v „klošter“.

Začudeno so ga pogledali — Marjanica se je pa zgenila in zastokala.

„Mate — menišič bil — —“ mu je jela prepevati sestra Hanca, pa jo je oče zopet pokaral:

„Bod no!“

„V samostan bom šel oče — —“

„Čemu pa ne v lemenat — ?“

„Me ne veseli med svetom.“

Oče je bil previden mož — zato ga ni hotel zavračati s pota.

„No, pa „pojdi, kamor te vleče.“ Ali pojdeš daleč — —“

„Daleč, daleč, in takoj drugi teden.“

„Že?“ — so se vsi hkrati oglasili začudeno.

Dolgo so še sedeli tisto noč pred hišo. —

Marjanica pa se je bila zmuzala od njih, še sami niso, vedeli kedaj, brez pozdrava.

Takoj drugo jutro je vse vedelo po vasi:

„Petičarjev gre v „klošter“.

Marjanice Mate od tistega večera ni videl več, ogibala se je pred njim. Cel teden je ni videl. Zadnji dan, ko je odhajal, se je ozrl v njena okna — in pri oknu je ozrl njen jezen obraz, spačila se mu je in mu pokazala pesti. Mate se je pa smejal in zažvižgal tisto, ki ji jo je moral vedno, ko sta se sešla skupaj med njivami, da jo je še bolj jezilo.

* * *

Potoval sem po Dalmaciji. Na potu v neko mesto sem srečal razcapanega berača. Ustavil me je in poprosil, medtem me je pa pogledal prav svetlo.

„Kaj ne da, da si — Tine s Podvrha — seveda si — no boš vendar poznal svojega „loncmana“ — Petičarjevega Mateja.“

„Vi — oziroma — ti Petičarjev?! Nisi misijonar ali kaj vse!“

„Bi bil ko bi ne bilo posta, molitev in dela.“

„A tako!“

„Veš Tine, tudi to nese, kar sem sedaj. Poslušaj! Vsak človek mi da kolikor toliko. Stanovanje in hrano imam tudi vedno prosto, obleke mi ni treba nobene druge, kakor to, ki sem jo oblekel, odkar sem začel ta posel, vi gospodje pa vsak mesec za obleko, stanovanje, hrano, to vas nese dol. Pijačo imate redke „cajte“, jaz se pa lahko pohvalim, da skoraj vsak dan imam frakeljček. To je življenje. Če mi zmanjka, se zopet malo „poguzam“, pa saj to ni greh, saj dam takoj nazaj, samo da je za frakeljček.“

Potem mi je naštel najmanj deset služb, ki jih je opravljal že v svojem življenju, pričeni od pisarja do „komedijontarja“. Spomnil se je tudi nekdanje Urše „iz tretjega štuka“ in Marjanice, ko mu je kazala pri oknu pesti.

Potem sva se ločila. Obdaril sem ga, da se bo spominjal, kedaj je srečal na svojem potu tovariša iz mladih let. Potem ga nisem videl več. V naše kraje ga menda ne bo.

Njegovi stariši so že pomrli, za svojega sina niso vedeli kje „misijonari“.



VIDA:

JAZ IN ON.

Jaz nimam dijamantov,
komu to žal je?
Jaz imam rdečo rožo,
to on mi dal je!

On ni ne princ, ne cesar
dežele modre,
pa ima sladke ustne
in črne kodre!



Z. K.:

ZLATA PRAGA.

(Dalje.)

Mala stran! Človek se zaljubi v ta del Prage, kakor osemnajstleten fant v svojo prvo ljubico. Nikdar jo ne poznaš zadosti, nikdar se jo ne naveličaš, vselej odkriješ kaj novega. Počasi greš po namestju, zamižiš malo in stari časi vstanejo v tvoji duši, kakor pestra pravljica. Odprla se bodo gigantska vrata tihe palače na stežaj, zaklopotala bodo konjska kopita po kamenju, težke sablje bodo zažvenketale, — kam drvijo vitezi s svojimi hlapci-junaki? — Zlahtne gospe v svili gledajo skozi okna, ozirajo se s prestrašenimi očmi za jezdec. Na vojsko gredo jezdec; — z bogom zlahtne gospe! Vsak drugi se vrne, — vsak drugi ali pa tudi ta ne!

O, lepo se sanjari ali ko odpreš oči, stoji portir, v zlato in srebro oblečen v vhodu pred palačo in zaničljivo zija v te s svojim lakajskim obrazom. — Fuj! srednji vek je bil lepši — o, sigurno so bili lepši divji, oboroženi hlapci srednjeveških plemičev od mastnih, pasjeponižnih lakajev modernih grofov in baronov!

Mala stran! Zvečer je, lahka megla leži nad Vltavo. Visoko mole topole na malostranski strani pod Karlovim mostom. Na vltavskem rokavu, ki se vije v stran med visokimi hišami tesno od zida do zida pluskajo čolni, mladi fantje pojo zaljubljene pesmi, na drogu se ziblje pisan lampijon — in spomin ti pride na slavne beneške kanale, na poetične italijanske noči.

Dopoldne se zastaviš v majhni odlegli ulici. Otroci se igrajo okrog tebe, kakor so se igrali pred stoletji. Resno stoje hiše naokoli, mrke in



RADECKIJEV SPOMENIK.

DEŽELNA ZBORNICA.



temne. Ej, malo sledu pusti človeško življenje tukaj. Kolikokrat se zavrsti mladost, starost, otroški smeh in starčevi vzdih predno se omajejo stari zidovi!

Popoldne smo hodili k „Zlatemu studentu“. Mala gostilna, visoko gori pod zidom kraljevega gradu. Umetniki se shajajo tu, zakaj pogled iz malega vrtiča na Prago je čaroben. Rdeče gore strehe malostranskih palač, srebrno se blešči Vltava in za njo se razgrinja bogato mesto s stoterimi stolpi, polahko se vzdigajoč v hrib, na obzorju prehajajo v modrikasto meglo Vinohrady in Žižkov, predmestja praška, ki imata po 60.000 pre-



PALAČA WALLENSTEINOVA.

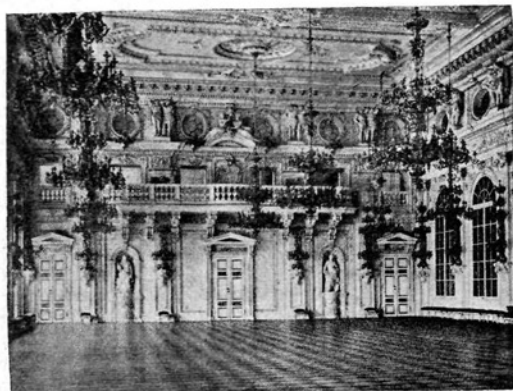
Toda po vrsti!

Ko se pride po Karlovem mostu na Malo stran stoji na levi strani malteška cerkev z visokim svojim špicastim stolpom. Pred cerkvijo je v ograji še visok ciklopski lok prejšnje cerkve, ki je bila mnogo večja in ki so jo sezgali Husiti. Takoj poleg je eleganten dvor priorja reda malteških viteзов. Malo dalje, na glavnem trgu, vspenja se prekrasna zelena kupola cerkve sv. Miklavža k nebesom, najiminitnejša stavba slavnega češkega arhitekta in praškega meščana Dienzenhofferja, ki je oktilil zlato Prago z bogatim nizom prekrasnih stavb v lepem, tako imenovanem praškem baroku, kateremu je bil on oče. Par korakov dalje bogati prenapolnjeni hram sv. Tomaža, kateremu je sosed starodavni pivovar z izvrstnim črnim „Tomaževim pivom“. Na drugi strani ulice nastanile so se „angleške gospodične“, ki odgajajo žensko mladež in dalje se vrste ponosne palače velikašev Nostica, Lobkowica, Thuna, Fürstenberga in mnogih dr. s čudovitimi vrtovi in neprecenljivimi umetninami. Ali nad vsemi kraljuje ponosna palača friedlandskega sanjarja, astronoma in vojskovodja. Wallenstein je zgradil to svojo razkošno in kraljevsko prestolico na mestu, kjer je stalo prej dvajset hiš z vrtovi. Sala terrina (obokana veranda) je ena največjih in najlepših v Evropi, prvi svetovni velikaši šetali so se svoj čas tod in na dvorišču so se menjavale vojaške straže v slikovitih in bahatih uniformah. V domači kapelici so originali slavnega Dürerja in Gv. Renija. Vrt je še zdaj, ko je le še senca nekdanje krasote, ko so izginili čudoviti vodometi in usahnile tuje bajne rože iz južnih dežel, prelep in čaroben. — Zdaj je palača skoro vedno prazna in mrtva... Par korakov dalje smo zopet pred deželno zbornico in palačo deželnega namestnika. — Neokusne zgradbe brez zanimivosti. Malo dalje je steber sv. Trojice. Tukaj so se l. 1713 maševale obljubljene maše, ko je kuga hodila po Evropi. Na oglu Nerudove ulice je „Korpskommando“ — v obeh deželnih jeziki, prosim! Češki napis je celo mno-

bivalcev. Zamišljeno sediš gori visoko nad mestom, ves omamljen od lepote, poln romantičnih sanj. Vhod k zlatemu studencu je znamenit. Vstopiš v vežo, greš štiri nadstropje visoko, po hodniku mimo zagrnjenih okenj in zopet si na dvorišču, v veži, zopet greš še enkrat štiri nadstropja visoko mimo raznih stanovanj — in na vrtu si. Tukaj je majhna hišica, — gostilna pri „Zlatemu studencu“. — Taka je ta Mala strana, polna neverjetne romantike.

VLADISLAVOVA DVORANA.





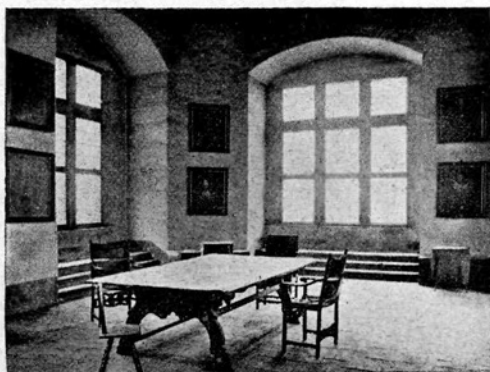
ŠPANJOLSKA IN NEMSKA DVORANA.

streho, s posebnim znakom nad vrati. Vsaka ima svoj znak in po njem ime: Pri rudečem srcu, pri zlati roži, pri železnem ključu, pri oslu v zibki, pri lesenem kolesu itd. Tukaj je živel Jan Nerruda, pisal svoje malostranske povesti, prenašal svojo betežno starost in umrl tu — samotar-poet, velika, vroča duša. Napravili so na hišo njegov relief.

Toda mi stopamo vedno višje. Na levo se dviga zeleni Petrin s svojo



ČEŠKA PISARNA.



piramido, pred nami zavija strma cesta na desno a mnogojezična plošča v visoki skarpi nasproti nam glasi — tudi v slovenskem jeziku, da je tu pot na kraljev grad, na Hradčane.

Mi, otroci današnje dobe, sinovi malega proletarskega naroda, mrko mislimo na velikaško razkošnost svet-skih mogotcev, — ali vendar! Če stojiš tako na glavnem hradčanskem trgu, pred kraljevim gradom, se ti srce razširi v občudovanju. Zavistno navdušenje je to, res, — zakaj mi nimamo ničesar podobnega?! — ali zakaj bi se ne veselilo oko lepoti, kjer



SV. JURIJ.

vladarji, osobito Karol IV., Vladislav II., Rudolf II., pozneje ga je dokončal Matija Korvin in Marija Terezija ga je končno uredila po brezdušnem bombardiranju pruskega Fridrika II. Jožef II. je hotel napraviti iz grada topniško vojašnico . . .

Od mnogih dvoran se posebno odlikujeta španjolska, nemška (48 m. dolga, 24 m. široka in 3 nadstropja visoka) in vladislavova, v kateri so se nekdaj slavili turnirji in ki je bila bogato okrašena s prekrasnimi gotskimi ornamentalnimi štukaturami. Zdaj so ostale samo še imitacije. Trije stavbeniki so izgubili življenje, ker se jim je ogromni obok po končani stavbi podrl — se le Benešu iz Louna je uspelo, da je srečno dovršil arhitektonski čudež svojega časa. Postal je za to baron. V drugem nadstropju je tako imenovana češka pisarna — od tukaj so vrgli češki stanovi l. 1618 kraljeve odposlance Slavato, Martinica in Fabricija skozi okno. 16 metrov globoko so pali kraljevi odposlanci in ostali so živi in zdravi! Kraljevi odposlanci so bili in pod oknom je bilo takrat prostano in mehko smetišče, padalo se je kakor v slavne češke pernice . . . To je bil začetek krvave tridesetletne vojske. — V ogromnem gradu je bilo nakopičeno neizmerno blaga, umetnin in dragocenostij — ali sovražniki so vestno pobrali vse in danes se na Dunaju, na Švedskem v Stockholmu, v Berlinu in po celem svetu ponašajo s tem plenom. — Na gradu so mnogokrat stanovali češki kralji; zadnji je bil kronan tukaj Franc I. Takrat je teklo na dvorišču iz studenca pred spomenikom sv. Jurija čisto vino, janci so se pekli, ljudstvo se je navduševalo.

Na dvorišču kraljeve palače dviga se katedrala sv. Vida, prekrasna gotska stavba dveh Francozov; zdaj se temeljito popravlja in širi. Okrog glavne ladije se dviga v polkrogu 13 kapel s sarkofagi znamenitih kraljev in vitezov čeških, a sredi cerkve je velika grobnica Ferdinanda I., Karla IV., Maksimiljana, Vaclava IV., Ladislava in Jurija Podjebrádskega, Rudolfa II.

koli jo ugleda?! — Na levo se trdo in ponosno šopiri v čisti češki renesanci palača prvega češkega velikaša, lastnika $\frac{1}{30}$ cele Češke, kneza Švarcenberga. Na drugi strani je palača praškega kardinala, brez posebnega izraza, a pred nami vhod v kraljevi grad, okrašen z ogromnimi kipi gladiatorjev. Tukaj je Libuša dvignila prvokrat svoje prestolje, tukaj je zidal Otakar II. nepremagljive stolpe, trdne nasipe in strahovite ječe, tukaj je Rudolf II. kopicil neizmerno bogastvo, gostil umetnike in alhimiste, zabavljaj se s Kepplerom in Tycho de Brahom . . . Stoletja so zidala na ogromnem kraljevem dvoru in vsako mu je ostavilo svoj pečat. Visok je grad 3 nadstropja in obsega vsega skupaj 704 prostorov. Gradili so ga mnogi



BELVEDERE.

in njihovih žena. Tukaj je tudi oltar sv. Janeza Nepomuckega iz 37 metrskih centov čistega srebra, tukaj je tudi kapelica sv. Vavla, obložena z dragim kamenjem, nad njo je kamra s kraljevimi češkimi odznaki: krono, žezlom in jabolkom . . . Zunaj se nad kapelicami vpenjajo gibki, lahkotni, bogato okinčani loki, čudovito krasen in mameč pogled. — Takoj čez cesto priprosta cerkev vseh svetih in konvikt za plemenitaškinje, ustanovljen od Marije Terezije. Korak dalje veliki romanski hram sv. Jurija, ena najstarejših cerkev na Češkem. Še malo dalje je ozka Zlata ulica — hišice, kakor škatljice, z roko dosežeš streho. Tukaj so srednjeveški alhimisti kuhali svoje eliksire in iskali kamen modrosti . . .

Na levo se šopirijo grbi zadnjih „purkrabov“ (Burggrafen), ki so pri „črnem stolpu“ čuvali vhod v grad. Takoj zraven je „Daliborka“, kjer so bile trinadstropne ječe. Zgoraj so bili oni, ki so imeli najblažjo kazen, na nekaj let ali mesecev, v drugem nadstropju oni, ki so bili obsojeni v do smrtne ječe in doli v prvo so spuščali one, ki so bili obsojeni na smrt. Po vrvi so spustili obsojenca v temno klet; ko je stopil na tla si je moral sam odvezati vrv in privezati jo okoli trupla onega, ki je pred njim umrl v tej luknji, truplo so potegnili kvišku in otvor zaprli, nesrečnež je doli umrl od lakote.

Ko stopimo izpod črnega stolpa na odprt svet, razprostre se Praga pred nami, v krasni svoji celoti. Pod teboj vrtovi Male strani, pa palače, cerkve, stolpi. Na vse strani imaš odprt pogled in srce ti zatrepeče v nemem navdušenju. Tukaj sem vodim znance, kadar me obiščejo iz juga, vsakemu se razširijo oči in prsa se dvigajo burnejše. Toliko stolpov, toliko kupol, zelenih parkov, rdečih streh, tisočero pisanih fasad in na horizontu dimniki predmestnih tovaren. Kraljev pogled na kraljevo mesto.

(Dalje prih.)

?? UGANKE ??

Razpisujemo danes

tretji natečaj ugank

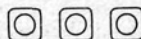
ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 15. marca. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ V PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.



Cene so:

1. Ant. Čiha: „Hudournik“ (orig. oljnata slika v okvirji).
2. Minka Vasičeva: „Dobra kuharica“ (krasno vezana).
3. Pogled na Trst (barvana slika v okvirju).
4. Okvir za fotografije.
5. „Prešernove poezije“ (krasno vezane).
6. Skrinjica za smodke.
7. in 8. Po 3 skudelice za kavo.



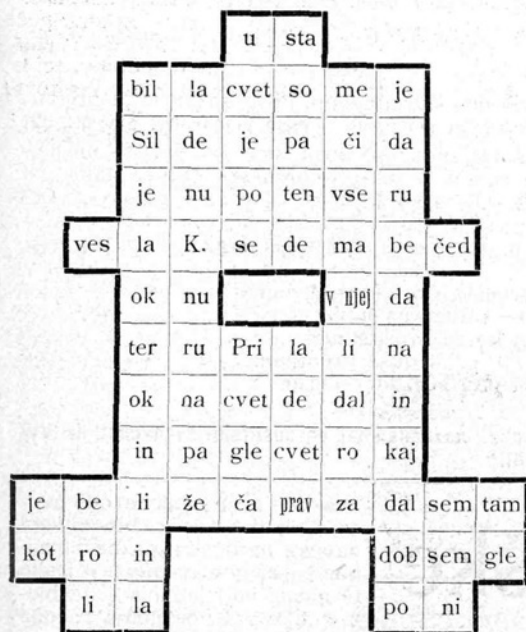
25. Uganka.

Alojzij Gliha, Idrija.

Gospod je šel v razstavo. Razstava je imela štiri vhode. Pri prvem vhodu je plačal krono in notri je v restavraciji potrošil polovico svojega denarja. Ko je šel ven je zopet plačal krono in pri drugem vhodu isto tako krono. Notri je zapravil polovico svojega denarja in pri izhodu je zopet plačal krono. Tako je delal povsod in ko je prišel pri četrtemu izhodu ven je plačal zadnjo krono in ni imel sploh nič več denarja. Koliko denarja je imel predno je šel v razstavo?

26. Konjček.

Silvester K.



27. Homonim.

Prijatelj prijatelj, Banjšice.

Že —, — je bil največji grški modrijan, je občutil, da dnevi zakonske sreče —.

28. Kraljevi sprehod.

Vekoslav Burja, Ljubljana.



29. Številna uganka.

Ida Petrič, Rudnik.

123 močnejši je od konja,
321 možu prijetna ta je gonja.

30. Logograf.

Glažar Peter,
Barkovlje.

„R“ je žival, ki ne ve kaj je prah.
„Š“ malopridni mladini je strah.

31. Uganka.

Janez Pavšič, Otalež.

S tremi črkami v ul'aku živi
še dve in rado povsod se vidi. ?-

32. Tajinstveni napis.

Lojzika Salmič, Ljubljana.

D'eloj e Pr. vadol Žn. o St. Čl.
o Veka!

Rešitve ugank v 2. številu.

12. Lava, Sava, kava. 2. Hotel, teloh. 14. 20 revežev in dobili so po 18 kron. 15. Hrast in želod. 17. Lastna hvala, cena mala. 18. Krt, kri, krč. 19. Katar, katar. 20. I, t i, mesar, svetnik, Trstenjak, Kranjsko, maj, k. 21. Brst, prst, krst, Trst. 22. Okolica. 23. Peč, čep.

16. Krog luči vešče se vrte,
močno jih vabi žareči svit
al' huda luč jim vzame vid
in krilce pisano se vžge.

Ivan N. Resman.

25. Blagosloviljev, kogar Ti s tančico milosti ogrneš;
komur solzo z mračnih lic otrneš!

Sil. Sar.

Dobitki drugega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Granatna igla*: Dragotin Gorišek, učitelj, Zatičina.
2. H. Sienkiewicz: „*Ono vadis*“ (krasno vezana): Ivan Kvas, Ljubljana.
3. *Pogled na Gorico*. Krasna barvana slika: A. Fürst, lesotržec, Rečica.
4. *Jardiniera*: Alfred Trudy, postajenačelnik, Menges.
5. Vekoslav Spindler: „*Zapihal je jug*“ (Krasno vezana): E. A. Glowacki, c. k. kadet, Maribor.
6. *Figarina*: Urška Sitter, Bistrica.
7. in 8. *Po 3 skudelice za kavo*: Josefa Trkman, sopr. lesotržca, Podkraj. Uršula Lužnik, Zablate.

Listnica uredništva: Vsem sotrudnikom. Pišite razločno in čitljivo: list stavijo češki stavci. Rokopisi se pošiljajo: **Praga-Vinohrady, Slezska 32.**

Brojan: „Pridjani proizvodi“ niso bili sicer slabi ali tudi še ne najboljše kakovosti — zato so romali v koš. — **Crkavski.** Ravno tako: Ni slabo, dobro pa tudi ne. **Rado.** O, to so že stari, jako stari glasovi: „Pozdravljena mi tisočero Sava, pozdravljen Triglav sine ujen . . .“ Ne vem — do zdaj so vsi mislili, da je narobe . . . **Zadovoljni krojač** — ni za tisk. **Boran.** Pojete prijatelj!

Zakaj, o predragi, bežiš pred menoj?

Zakaj mi ne prideš na moje srce?

Kaj bo hodil po Vašem srcu, ko za prošite tudi:

Ah, pridi mi, pridi duša predraga,

mi bodi na poti zvezda večerna . . .

Oboje ne gre.

Rešitve ugank, reklamacije, naročila naj se pošiljajo naravnost na Vydvo tovarno hranil, Praga VIII.

Tovarniške == vesti.

Prosimo naše cenjene odjemalce, da kadar priporočijo kakega novega naročnika naznačijo natančno njegov naslov. — Dalje prosimo najvljudnejše, da blagovolijo pri poravnavi računa vsi vedno na naslovni strani cheka pripomniti kaj plačajo ali kavo ali druge naše izdelke, ali pa oboje; ako se napiše to na drugi strani cheka, mora se prilepiti 5 vinarjeva znamka. — Večkrat smo opominjani zaradi cen: češ rešil sem toliko in toliko ugank, cene pa nisem dobil nobene. Cene se žrebajo, ker ni mogoče vsacega ugankarja posebej nagraditi s cenami. Vsak mesec dobivamo par sto rešitev ugank, radi bi vse nagradili — ali to ni mogoče. Zato se žreba in komur je sreča mila ta dobi.

- Ianez Dovžan*, posestnik, Goriče . . . Zaloga Vaše kave nam je pošla, ker bi jo pa težko pogrešali zatoraj nam jo blagovolite takoj zopet poslati 5 kg.
- Ivan Duh*, žel. čuvaj, Sevnica . . . Z Vaše kavo sem v vsakem oziru popolnoma zadovoljen in jo povsod priporočam.
- Valentin Fišer*, kmetovalec, Smartno . . . Tako smo se privadili Vaše žitne kave, da ne moremo več brez nje izhajati in to ne radi tega, ker je cenejša, ampak radi njenega izvrstnega okusa.
- Fran Fleré*, učitelj, Juršinci . . . Vaše preizborne kave res ni mogoče pogrešati v gospodinjstvu. Pri nas se je tako udomačila, da jo uživamo popolnoma samo brez vsake druge primesi, ker je i taka izvrstnega okusa.
- Marjeta Fugina*, trgovka, Št. Peter v Sav. dol. . . Ker nam je Vaša žitna kava pošla, poskusili smo zopet drugo primes, a prepričali smo se, da nobena ne nadomesti Vaše izvrstne in priljubljene žitne kave. Pošljite nam jo takoj vrečico.
- Vid Gračner*, tov. delavec, Spod. Hudinja . . . Pošljite mi zopet 5 kg. kave, ker je boljša od vseh drugih.
- Anton Gradišnik*, posest in strojevodja, Pečovje . . . Brez te okusne žitne kave nam ni mogoče več biti, zatoraj nam jo pošljite zopet 3 vrečice.
- Mih. Grill*, posestnik, Sevnica . . . Od sosede sem dobil nekoliko Vaše kave v poskus, ker mi v istini ugaja jo naročam takoj 5 kg.
- Jožef Gruden*, c. kr. pošt. ofic. Ljubljana . . . Pošljite mi 5 kg. Vaše izvrstne žitne kave. Moji družini tako ugaja, da uživa popolnoma samo.
- Fran Jeglič*, nadučitelj, Dovje . . . Ker izvrstna Vydrova žitna kava meni in mojim tolikanj ugaja, pošljite mi jo še 5 kg.
- Andrej Knez*, posestnik, Vič . . . Zahvaljujoč se Vam za izborno blago, naročam zopet 5 kg. pošiljko.
- Franc Koser*, c. kr. poštar, Juršinci . . . Ker se nam je Vaša izborna kava res tako priljubila, da jo ne moremo več pogrešati, pošljite nam jo v kratkem zopet eno vrečico.
- Franc Kobal*, dež. darar, Sv. Križ . . . S poslano kavo prav zadovoljen. Prosim pošljite mi jo ponovno 5 kg.
- Matevž Kočever*, c. kr. fin. respic., Cerklno . . . Vaša kava meni in moji družini vrlo ugaja.
- Ivana Konjar*, učit. sopr., Motnik . . . Ker sem z Vašo kavo povsem zadovoljna pošljite mi jo zopet 5 kg.
- Gregor Kordež*, kmetovalec v Tepli . . . Pošljite mi 5 kg. Vaše izvrstne kave.
- Marija Košan*, posestnica, Družmirje . . . Pošljite mi zopet eno vrečico žitne kave, kajti ž njo sem popolnoma zadovoljna, ter si jo z nobeno drugo ne morem nadomestiti.
- Mici Krajncič*, nadučit. sopr., Škale . . . Vaša kava je izborna! Pošljite nam jo zopet vrečico.
- Ivana Kunstelj*, paznikova soproga, Ljubljana . . . Ker mi Vaša kava ugaja in ne moremo biti brez nje, nam jo pošljite zopet 5 kg.
- Frančiška Kurent*, Ljubljana . . . Vaša kava je zares prav dobra Otroci jo ne morejo prehvaliti in vedno kličejo: „Dajte nam Vydrove kave.“

Kolekcija vseh naših izdelkov po 3 K 60 v.

Vsebina:

1 stekleničica juhnega pridataka	K — 60
5 juhnih konserv, gobova, grahova, riževa, lečna in rezančeva	150
Oblati (6 vrst)	58
Šumeči bonboni „Ambo“	40
Buhtin	10
1 stekleničica groga	24
zabojček in zavojčina	18

Gotovo vsak kdor se prepriča o izborni kakovosti naših izdelkov poskrbi za to, da bodo stalno na njegovi mizi.



Praktična steklenica.

Priporočamo gospodinjam **steklene posode** za Vydrovo žitno kavo, ki na ta način spravljena, obdrži celo leto lastnosti kave sveže pražene, ker je v suhem in v absolutni čistoti.

Steklenico 8litrovo (v katero gre **skoro** cela naša poš. pošiljka žitne kave) z brušenim zamaškom računamo 1 K 80 v.: zabojček za pošiljatev stoji 44 v. Poštni porto plačamo mi, ali zaračunamo, da bi ne moral adresat doplačevati. Steklenico napolnjeno s kavo **se ne more** pošiljati, ker že sama na sebi dosti težka in bi ne izdržala poštno ekspedicije.

Našim g. g. odjemalcem pošiljamo brez poštnega povzjetja, kakor navadno.

Vydrova žitna kava pridobila si je v desetih letih svojega obstanka, prvo mesto med kavini primesi. Vendar čemu hvaliti, ker se vsak sam lahko prepriča o njeni dobroti. Prosimo Vas tudi, da jo blagohotno priporočate. V nekaterih družinah brani samo predsodek rabo Vydrove žitne kave, ker si mislijo, da iz žita ni kave. Istina je da ni to ona strupena, zrnata kava, pač pa je zdravi in prijetno dišeči napoj. V tisočerih rodbinah uživa se sama brez primesi zrnove.

Vydrove južne konzerve gobova, grahova, riževa, lečna in rezančeva se razlikujejo že na prvi pogled od izdelkov gospodinjam do zdaj ponujanih. Lahko z mirno vestjo rečemo, da smo, kar se tiče okusa naših juh, brez konkurence. Hitra njih priprava priporočamo vsaki ljubivi nam vsak dan novih kupcev. Ako ljubite zvečer kožnik juhe — ali ako porabite opoldne meso raje za pečenko, kakor za juho, so naše konzerve, kakor nalašč. Gobova, grahova, lečna, rižova in rezančeva juha v 1/2 kg. zamotkih po 1 K 50 v.

Vydrov juhni pridatek služi k zboljšanju juh. Ako se navadite na njegov dobri okus, ga boste pogrešali tudi v najbolj močni juhi. Izvrsten je to pripomoček gospodinjam; dugič priročimo morda nektera pohvalna priznanja, ki jih dobivamo o 1 vseh strani. 1/2 kg. v steklenici 3 K 50 v.

Malinov grog. Novost vredna proslaviti češko ime po celem svetu. Priprosta priprava: Skudeliča vroče vode, 4 koščki sladkorja, 5 žličic malinovega groga in najboljša pijača je gotova. Malinovi grog smo uvrstili v kolekcijo, ki jo pošiljamo. Steklenica malinovega groga 1 K 50 v.

Oblati.

Obati dessert škatulja	50 kosov K 3—
" maslovi	25 " " 2—
" ma'in. rezi škatulja	50 " " 2—
" delicatesni	50 " " 2:50
" karlovarski mali	50 " " 1—
" " večji	50 " " 2—
" " veliki	50 " " 3—

Vse vrste oblato v pomešane: Škatulja za 2, 4 ali 6 K.

Buhtin. Ž njim docilite izbirno, slastno dišeče pečivo. Osebito gospodinje po deželah se ne morejo prehaliti tega pridataka, ki obseza vse razne primese, ki jih devajo dobre mestne kuharice v krah, pot ce in kolače 5 zavojčkov po 10 v. zadostuje za 20 25 kg. moka.

Ambo. Gasi žejo in okrepuje. Ugoden napoj i bolnikom. Zajamčeno čisti in svinca prosti šumeči bonbon. 1 škat. 50 kosov 2 K.

Kolekcija vseh naših izdelkov po 3 K 60 v.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova ul. 22.